

BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK*

HARPER LEE, 1926 doğumlu Amerikalı romancı. Alabama eyaletinin Monroeville şehrinde büyüdü. 1956'da yazmaya başladığı otobiyografik öyküler zaman içerisinde *Bülbülü Öldürmek*'e evrildi. Kitap 1960 yılında yayımlandığında okurlardan yoğun ilgi gördü. 1961'de Pulitzer Edebiyat Ödülü'nü kazanan Lee, *Bülbülü Öldürmek*'ten sonra birkaç deneme haricinde yazı yayımlamadı; neredeyse hiçbir söyleşi ve program davetini kabul etmeyerek münzevi bir hayat sürdürdü. Kitaptaki "Dill" karakterini yaratırken, çocukluk arkadaşı Truman Capote'den esinlendiği biliniyor. Ayrıca Capote'nin daha sonra kült kitabı *Soğukkanlılıkla*'ya dönüşen Cutler cinayetlerinin izini sürmek için araştırma yapmaya gittiği Holcomb, Kansas yolculuğuna da eşlik etmiştir.

Tespîh Ağacının Gölgesinde, *Bülbülü Öldürmek*'ten önce yazılmış ancak editörünün yönlendirmesiyle olayların bir çoğunun gözünden anlatıldığı başka bir hikâyeye dönüştürülmüştü. Bugüne dek yayınlatmayı tercih etmediği *Tespîh Ağacının Gölgesinde*'yle Harper Lee 55 yıl sonra dünya edebiyatında yeni bir efsane yarattı. Yazar bu kitabının yayınlanmasından kısa bir süre sonra, 2016 yılında New York'ta hayata veda etti.

***SEL YAYINCILIK**

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 664**
ISBN 978-975-570-684-9

BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK

Harper Lee

Roman

Türkçesi: Ülker İnce

Özgün Adı:
To Kill A Mockingbird

© Harper Lee, 1960
© Sel Yayıncılık, 2014

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Bilge Sancı
Kapak tasarım ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Eylül, 2014
On Dokuzuncu Baskı: Nisan, 2017

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Harper Lee

Bülbülü Öldürmek

Roman

Türkçesi: Ülker İnce

Sevgi ve şefkatleri için Bay Lee ve Alice'e...

"Avukatlar bir zamanlar çocuktu bana kalırsa."

CHARLES LAMB

BİRİNCİ KISIM

1

Jem, kolu tam dirseğinden fena halde kırıldığında aşağı yukarı on üç yaşındaydı. Kolu iyileşip de bir daha asla futbol oynayamama korkusundan kurtulduğunda ağabeyim, bu sakatlığını neredeyse hiç hatırlamaz olmuştu. Sol kolu sağ koluna göre biraz kısaydı; ayakta durur ya da yürürken elinin üstü bacağıyla dik açı yapar, başparmağı da bacağına paralel dururdu. Hiç umursadığı yoktu, pas verebiliyor, topa yere düşmeden önce vurabiliyordu ya, bu ona yetiyordu.

Olayın üzerinden geriye dönüp olanları gözden geçirebileceğimiz kadar zaman geçtikten sonra, ara sıra bu kazaya nelerin yol açtığını tartışmaya başladık. Ben her şeyi Ewelllar'ın başlattığını iddia ederdim ama benden dört yaş büyük olan Jem çok daha öncesinden başladığını söylerdi. Onun dediğine göre Dill buraya geldiği zaman başlamış her şey, Radley denen o öcüyü evden dışarı çıkarma düşüncesini ortaya attığı zaman.

Konuya daha geniş bir açıdan bakacak olursak, aslında her şeyin Andrew Jackson'la başladığını söylüyordum Jem'e. General Jackson, Cree yerlilerini topraklarından sürmeseydi, Simon Pinch asla Alabama'ya gelmeyecekti, o gelmeseydi acaba biz nerede olacaktık? Aramızdaki anlaşmazlıkları yumruklaşarak çözüme yaşını çoktan geçmiştik, o yüzden Atticus'a danıştık. Babam ikimizin de haklı olduğunu söyledi.

Güneyli ailemizin bazı üyelerinin en çok üzüldüğü şey, Hastings Savaşı'nda iki tarafta da adı kayıtlara geçmiş atalarımızın bulunmamasıydı. Bizim yalnızca Simon Finch'imiz vardı; pintiliği sofuluğunu geride bırakan, Cornwall'lı kürk avcısı bir eczacı. Simon İngiltere'de kendilerine Metodist diyen kişilerin, liberal kardeşleri tarafından zulme uğramasından rahatsız olmuş, kendisini Metodist olarak nitelediği için Atlantik'i aşarak Philadelphia'ya gelmiş, daha sonra Jamaika'ya, oradan Mobile'a, oradan da Saint Stephens'a gitmişti. John Wesley'in* alırken ve satarken fazla sözcük kullanmakla** ilgili eleştirilerini unutmayan Simon, eczacılık yaparken yükünü tutmuş ama bu arada şeytana uyup altından yapılma, pahalı şeyler takmak gibi, Tanrı'nın hoşuna gitmeyeceğini bildiği şeyler yapma korkusunu yaşamıştı. Böylece Simon, hocasının insanları birer taşınır malmış gibi satın alma konusundaki özdeyişini unutup üç köle satın almış ve onların yardımıyla Saint Stephens'ın altı yedi kilometre kuzeyinde, Alabama ırmağının kıyılarında kendine bir çiftlik kurmuştu. Saint Stephens'a sadece bir kez dönmüş, oradan kendisine bir kadın almış, o kadınla birlikte kızlarına kadar uzanan bir ailesi olmuştu. Simon çok uzun yıllar yaşayıp zengin biri olarak öldü.

Finch Arazisi olarak anılan Simon'ın çiftliğinde kalmak ve hayatlarını pamuk yetiştiriciliğiyle kazanmak ailenin erkekleri için bir gelenektir. Kendi kendine yeterli bir yerdi burası: Çevredeki imparatorluklarla karşılaştırıldığında gösterişsizdi ama Arazi'de buz, un, giyim eşyası gibi şeyler dışında, yaşamak için gerekli

* Britanya'da, daha sonra ABD'de Metodist hareketin kurucusu olan John Wesley (1703-1791) Metodistlere kişisel kurtuluşları için İsa gibi yaşamayı, kâr ve zenginlik için çalışmamayı, başka insanların dertlerini dert edinmeyi öğütüyordu. Metodistler ABD'de hapisanelerin iyileştirilmesi, köleliğin kaldırılması gibi reformlara öncülük ettiler. (ç.n.)

** Pazar günü, yani Hıristiyanlar için dinlenme ve ibadet günü olan bir günde, dükkânlarını açık tutan, alışveriş yapanları eleştiren Wesley insanları alır ve satarken (herhalde fazlaca dil döküp karşı tarafı kandırmamak için) az sözcük kullanmaları yönünde uyarmıştı. (ç.n.)

her şey üretiliyordu, o üretilmeyen şeyler de ırmak gemileriyle Mobile'dan geliyordu.

Simon olsa, Kuzey ile Güney arasındaki anlaşmazlığı, torunlarının toprak dışında her şeylerini kaybetmelerine yol açtığı için öfkeyle karşılardı. Fakat ailemizde toprağa bağlı kalma geleneği ta yirminci yüzyıl ortalarına kadar, babam Atticus Finch hukuk okumak üzere Montgomery'ye, küçük erkek kardeşiyse tıp okumak üzere Boston'a gidinceye kadar sürmüştü. Arazi'den ayrılmayan tek Finch, kızkardeşleri Alexandra'ydı: Suskun bir adamla evlenmişti, adam bütün gün ırmak kıyısında bir hamakta yatar, acaba alabalık oltalarım ne durumda, diye düşünürdü.

Babam baroya kabul edildiği zaman Maycomb'a dönüp avukatlık yapmaya başladı. Arazi'den otuz kilometre kadar uzakta olan Maycomb, Maycomb ilçesinin resmi merkeziydi. Atticus Finch'in Adliye binasındaki odasında bir şapka askısı, bir tükürük hokkası, bir dama tahtası ve gıcır gıcır bir Alabama Yönetmeliği dışında pek bir şey yoktu. İlk iki müşterisi, Maycomb ilçe hapishanesinde asılan son iki kişiydi. Atticus onları Amerika'nın cömertliğinden yararlanıp ikinci dereceden cinayeti kabul ederek canlarını kurtarmaya razı etmeye çalışmıştı ama onlar birer Haverford'du, Maycomb ilçesinde Haverford demek budala demektir. Haverfordlar, Maycomb'un biricik demircisini, bir kartı alıkoyduğu şeklindeki yanlış bir iddia yüzünden, hem de üç tanığın gözü önünde öldürecek, sonra da o orospu çocuğunun belayı kendisinin davet ettiğini iddia etmenin iyi bir savunma olduğunu düşünecek kadar mantıksızdılar. Birinci derece cinayetten suçlu olmadıklarını iddia etmekte direnmişler, sonuçta da Atticus'un, müşterileri bu dünyayı terk ederken yanlarında hazır bulunmak dışında yapabileceği bir şey kalmamıştı. Belki de babamın ceza hukuku uygulamalarına karşı duyduğu derin nefretin kökeninde bu olay yatıyordu.

Maycomb'daki ilk beş yılında Atticus her şeyden çok ekonomiyle ilgilenmiş, daha sonra yıllarca kazancını erkek kardeşinin

eğitimine yatırmıştı. John Hale Finch babamdan on yaş kkt, pamuk yetiştirmenin zahmete değmediği bir zamanda tıp okumak istemişti ama Jack Amca'yı hayatını kazanacak hale getirmek için elinden geleni yaptıktan sonra Atticus hukukçu olarak epey bir para kazandı. Maycomb'u seviyordu, kendisi de Maycomb'da doğmuş ve büyümüştü; o insanları, insanlar da onu tanıyordu; Simon Finch'in çalışkanlığı sayesinde Atticus, ya kan bağı ya da evlilik yoluyla neredeyse kasabadaki her aileyle hısımdı.

Maycomb eski bir kasabaydı ama ben tanıdığımda eski ve yorgun bir kasabaydı. Yağmurlu havalarda sokaklardaki kırmızı toprak sulu çamura dönüşürdü; kaldırımlardan otlar çıkar, mey-dandaki adliye binası bel verirdi. Nedense eskiden hava daha sıcaktı; bir yaz günü siyah bir köpek soluk almakta zorlanır; Hoover arabalarına koşulmuş, bir deri bir kemik katırlar meydan-daki meşelerin bunaltıcı gölgesinde kuyruklarıyla sinekleri ko-vardı. Erkeklerin kaskatı kolalı yakaları sabah saat daha dokuz olmadan dikliğini kaybederdi. Kadınlar oğleden önce ve saat üç uykusundan sonra banyo yapar, gece olduğunda ise terler, pud-ra şekeri kaplı o güzelim yumuşak kekleri andırırlandı.

O zamanlar insanlar yavaş hareket ederdi. Salına salına mey-danın bir tarafından karşı tarafına geçer, meydanın çevresindeki dkknlara salına salına girer çıkar, hiç acele etmezlerdi. Bir gün yirmi dört saatti ama sanki daha uzunmuş gibiydi. Acele etmeye gerek duyulmazdı çünkü gidecek bir yer yoktu, ne satın alınacak bir şey vardı ne de satın almak için para; Maycomb ilçesi sınırları dışında görülecek bir şey de yoktu. Ama bazı insanlar için o d-nem belli belirsiz bir iyimserlik dönemiydi; Maycomb'a son gün-lerde, korkudan başka korkacağı bir şeyin olmadığı söylenmişti.

Biz, yani Atticus, Jem ve ben, aşmız Calpurnia ile birlikte kasabanın başlıca yerleşim bölgesi olan anacaddede oturuyor-duk. Jem ve ben babamızdan memnunduk: bizimle oynuyor, bize kitap okuyor, bize kibar ve tarafsız davranıyordu.